

Ny elledning i kv Jarlen

L2010:586

Kv Jarlen

Skänninge stad

Mjölby kommun

Östergötlands län

Helén Romedahl

Tekniska och administrativa uppgifter

Fastighet/område/sträcka	Kv Jarlen
Stad/Socken	Skänninge
Kommun	Mjölby
Län och landskap	Östergötland
Fornlämning	L2010:586
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Höjdsystem	RH 2000
Mätteknik	RTK-GPS
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Lst dnr	431-1088-2025
Lst handläggare	Marie Svedin
ÖM dnr	0040/25
ÖM projektnr	002616
KMR uppdragsnummer	202500186
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Mjölby kommun
Projektledare	Helén Romedahl
Biträdande projektledare	-
Personal	-
Rapportansvarig	Helén Romedahl
Fältarbete/fältarbetstid	2025-02-05
Totalt utreddes/undersöktes	40 löpmeter
Foto	Ja
Fynd	Nej
Analys	-
ÖM Intrasis nr	-
Grafik	Helén Romedahl
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.

Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Ny elledning i kv Jarlen

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Syfte och metod	4
Områdesbeskrivning och tidigare arkeologiska undersökningar	4
Resultat	5
Referenser	6

Omslagsbild: Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS). Skänninge stad. 1712 Geometrisk avmätning, Matias Sundvall. Akt D98-1:4. Skala 1:5 000.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

Den 5 februari 2025 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i kv Jarlen, inom L2010:586, Skänninge medeltida och historiska stadslager. Arbetet utfördes i samband med schaktningar för att kunna byta ut en trasig elledning. Inom det befintliga schaktdjupet på 0,4–0,5 m framkom inget av arkeologiskt intresse. Bevarade lämningar finns högst sannolikt under detta djup.

Helén Romedahl
antikvarie

Inledning

Den 5 februari 2025 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i kv Jarlen, inom L2010:586, Skänninge medeltida och historiska stadslager. Arbetet utfördes i samband med schaktningar för att kunna byta ut en trasig elledning. Arbetet utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen Östergötland. Ansvarig för fält-/och rapportarbete var Helén Romedahl. För de arkeologiska kostnaderna svarade Mjölby Kraftnät AB.

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att på ett vetenskapligt sätt dokumentera fornlämningen. Schaktet handgrävdes för att ta fram den trasiga ledningen som skulle bytas ut. Schaktet mättes in och fotograferades. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Områdesbeskrivning och tidigare arkeologiska undersökningar

Kv Jarlen ligger i södra delen av fornlämningen L2010:586, Skänninge medeltida och historiska stadslager, och omges av Mjölbygatan, Follingegatan, Bjälbogatan och Borggatan. Knappt 200 m åt norr ligger Vårfrukyrkan. Mjölbygatan (e.g *Tjuvagatan*) som omnämns i dokument från 1354 och 1357 (SDHK-nr 6798 och 7159). Follingegatan tillhör de medeltida gatusträckningarna inom denna del av stadsområdet.

I den medeltida Follingegatan har man i samband med arkeologiska undersökningar dokumenterat flera stenlagda gatunivåer, där den äldsta, daterad till ca 1200-tal, var uppförd direkt på den sandiga undergrunden. Man har även noterat att några av gatunivåerna var anlagda på rustbäddar av kvistar. I olika nivåer i gatan påträffades också slagg, däribland bottenskållor (Feldt 2024).

Figur 3. Schaktet (grönt) mot bakgrund av topografiska webbkartan. Skala 1:600.

Arkeologiska undersökningar i Mjölbygatan, där den korsar Murgatan, har påvisat stenläggningar (gatuni-våer) på 0,9 m djup. De undre lagren på 1,2–1,8 m djup var ”feta” och innehöll bl a slagg, bark och näver. Dessa lager har med hjälp av ^{14}C -analys daterats till 12–1300-tal (Hernqvist 2020).

Ett flertal arkeologiska undersökningar har utförts inom kv Jarlen, bl a en vars schakt delvis sammanfaller med nu aktuella. Vid det tillfället noterades en kulturlagertjocklek på minst 1 m. Man påträffade även en husgrund och ett bränt trägolv. Golvet kunde med hjälp av ^{14}C -analys dateras till 1210–1285 e Kr. Lämningarna vidtog på ca 0,4 m djup (Hörfors 2011).

Drygt 50 m norrut genomfördes en arkeologisk efterkontroll i kv Jarlen 24. Kulturlagren uppträdde på 0,3–0,4 m djup och uppmättes till drygt 1 m. Här dokumenterades bl a ett brandlager och två husgrunder. Lämningarna kunde med hjälp av ^{14}C -analys och fynd dateras till tiden 1100–1600-tal e Kr (Feldt 2021).

Vid undersökningar i närliggande kv Holmen, på andra sidan Bjälbogatan, uppmättes 1 m tjocka kulturlager (inom kvarterets östra och västra delar). Tre av de äldsta lager-horisonterna ^{14}C -daterades till 1280–1397 e Kr och analys av jorden visade bl a på odling och hantverksaktivitet (Romedahl 2021).

Resultat

Med tanke på att tidigare undersökningar i kvarteret visat att lämningar framkommer på 0,3–0,4 m djup var det rimligt att anta att kulturlager kunde komma att beröras av aktuellt markingrepp. Schaktet var ca 40 m långt, drygt 0,5 m brett och handschaktades ner till ett djup om 0,4–0,5 m. Inom detta djup berördes endast ett matjordslager som innehöll en del recent fyndmaterial i form av bl a porslin. Möjligen kunde man sedan ana toppen på ett kulturlager inom de partier av schaktet som var 0,5 m djupa.

Figur 4. Den nya ledningen läggs på plats. Foto mot väster, Helén Romedahl, ÖM.

Referenser

- Feldt, A-C. 2021. *På prostens gård i Skänninge*. Östergötlands museum. Rapport 2021:53.
- Feldt, A-C. 2024. *Översandad forntid på Follingegatan*. Östergötlands museum. Rapport 2024:13.
- Hernqvist, L. 2020. *Gatubeläggningar och kulturlager i Skänninge*. Östergötlands museum. Rapport 2020:22.
- Hörfors, O. 2011. *Kv Jarlen 5. Restaurering av hus och miljö*. Östergötlands museum. Rapport 2011:41.
- Romedahl, H. 2021. *Medeltid på Holmen*. Östergötlands museum. Rapport 2021:21.

Kartmaterial

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

Skänninge stad. 1712 Geometrisk avmätning, Matias Sundvall. Akt D98-1:4.

Arkiv

Svenskt Diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbrev (SDHK).

Den 5 februari 2025 genomförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i kv Jarlen, inom fornlämning L2010:586, Skänninge medeltida och historiska stadslager. Arbetet utfördes i samband med schaktningar för att kunna byta ut en trasig elledning. Inom det befintliga schaktdjupet på 0,4–0,5 m framkom inget av arkeologiskt intresse. Bevarade lämningar finns högst sannolikt under detta djup.

ISSN 1403-9273

Rapport 2025:17